

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ М. П. ДРАГОМАНОВА**

Навчально-науковий інститут неперервної освіти

“Затверджено”

На засіданні Приймальної комісії
НПУ імені М.П.Драгоманова
Протокол №__ від «__» березня 2018 р.
Голова Приймальної комісії
_____ Андрущенко В.П.

Рекомендовано

Вченою радою Навчально-наукового
інституту неперервної освіти
Протокол №__ від «15» лютого 2018р.
Голова Вченої ради
_____ Сергієнко В.П.

Програма додаткового вступного випробування

з основ педагогічних знань

для громадян України, іноземних громадян та осіб без громадянства, при вступі
на навчання для здобуття ступеня/ освітньо-кваліфікаційного рівня

«Магістр»

на базі здобутого ступеня/ освітньо-кваліфікаційного рівня

«Бакалавр», «Спеціаліст»

Галузь знань: 01 Освіта/педагогіка

Спеціальність: 011 Освітні, педагогічні науки

Освітня програма: Педагогічне дорадництво

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА ДОДАТКОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

Програма додаткового вступного випробування з основ педагогічних знань базується на освітньо-професійній програмі та освітньо-кваліфікаційній характеристиці фахівців за освітньо-кваліфікаційним рівнем «бакалавр», «спеціаліст» за різними напрямками підготовки та спеціальностями, навчальних програмах дисциплін циклу професійної та практичної (професійно-орієнтованої) підготовки і призначена для осіб, які вступають на навчання для здобуття освітнього ступеня «магістр» за освітньою програмою «Педагогічне дорадництво», спеціальності 011 «Освітні, педагогічні науки» галузі знань 01 «Освіта/педагогіка».

Метою додаткового вступного випробування є перевірка рівня теоретичних знань абітурієнтів з основ педагогічних знань,

Пакет містить 30 білетів. Завдання білетів є рівнозначними за обсягом та складністю. Кожен білет складається з двох теоретичних питань та практичного завдання. Теоретичні питання передбачають контроль знань з основ педагогіки, практичні завдання – перевірку сформованості в абітурієнтів таких умінь, які дають можливість їм успішно вирішувати професійні задачі, готовності до аналізу конкретних випадків та організаційного рівня проблем, що виникають у педагогічній діяльності.

2. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ АБІТУРІЄНТА НА ДОДАТКОВОМУ ВСТУПНОМУ ВИПРОБУВАННІ (ТІЛЬКИ ДЛЯ ГРОМАДЯН УКРАЇНИ)

За шкалою університету	Визначення	Характеристика відповідей абітурієнта	
		на питання теоретичного змісту	на питання практичного змісту
0-99 балів	Низький	Відповідь абітурієнта характеризується фрагментарністю і є можливою тільки за умови надання допомоги викладача. Абітурієнт частково володіє матеріалом з основ педагогічних знань, не користується ключовими термінами, використовує ужиткові терміни і поняття, не може розкрити зміст більшості основних та додаткових запитань, проявляє інертність мислення, незацікавленість педагогічною проблематикою. Викладення матеріалу відбувається на репродуктивному рівні.	Абітурієнт замість вирішення лише переказує ситуацію, недостатньо усвідомлюючи її зміст, не в змозі проаналізувати її причини, сформулювати мету, визначити способів вирішення.

100-139 балів	Задовільний	Абітурієнт не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань, допускаючи при цьому істотні неточності. Визначає окремі терміни та поняття, фрагментарно висвітлює теоретичні положення, класифікації, недосконало володіє сучасними досягненнями педагогічної науки, не зовсім логічно будує свою відповідь та не може її обґрунтувати.	Абітурієнт передає основний зміст ситуації, спрощено та однобічно її аналізує, пропонує шаблонне стереотипне вирішення педагогічної задачі без обґрунтування мети педагогічних дій.
140-169 балів	Достатній	Абітурієнт достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст теоретичних питань з основ педагогічних знань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі неістотні неточності та незначні помилки. Формулює визначення основних термінів і понять, обґрунтовує провідні теоретичні положення, класифікує педагогічні явища та в окремих випадках проявляє власне ставлення до них, хоча у відповіді зустрічаються деякі неточності та домінує репродуктивність.	Абітурієнт достатньо логічно здійснює аналіз ситуації, визначає її причини, встановлює протиріччя, обґрунтовано формулює педагогічну задачу та моделює загалом продуктивне, але не дуже конструктивне та оригінальне рішення, не прогнозуючи його наслідки.
170-200 балів	Високий	Абітурієнту повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань з основ педагогічних знань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу. Точно і повно наводить визначення	Абітурієнт глибоко та різнобічно аналізує педагогічну ситуацію та причини її виникнення, чітко формулює педагогічні задачі в їх ієрархії, пропонує оригінальні конструктивні рішення, творчо використовуючи

	термінів і понять, логічно аналізує різні аспекти педагогічних явищ та їх взаємозв'язки, виявляє самостійне творче ставлення до них, переконливо аргументує власну позицію, користується широким арсеналом засобів доказу своєї думки.	передовий досвід, демонструє розвинуте надситуативне педагогічне мислення, переконливо аргументуючи власну позицію та роблячи певні теоретичні узагальнення.

Якщо абітурієнт під час вступного випробування з конкурсного предмету набрав до 100 балів, то дана кількість балів вважається не достатньою для допуску в участі у конкурсному відборі до НПУ імені М. П. Драгоманова.

Оцінювання рівня знань абітурієнтів проводиться кожним із членів предметної комісії окремо, відповідно до критеріїв оцінювання. Загальний бал оцінювання рівня знань абітурієнта виводиться за результатами обговорення членами комісії особистих оцінок відповідей абітурієнтів. Бали (оцінки) додаткового вступного випробування виголошуються головою предметної комісії усім абітурієнтам, хто приймав участь у випробуванні після закінчення іспиту.

3. ЗМІСТ ПРОГРАМИ ДОДАТКОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

3.1. ОСНОВИ ПЕДАГОГІЧНИХ ЗНАНЬ

Загальні основи педагогіки

Педагогіка як наука, її предмет та місце у системі наук. Зв'язок педагогіки з іншими науками. Характеристика основних педагогічних понять і категорій.

Методи наукових досліджень педагогічних явищ. Характеристика основних методів науково-педагогічних досліджень - спостереження, педагогічного експерименту, бесіди, вивчення перспективного досвіду; вивчення документації та учнівських праць, опитування, педагогічного експерименту, кількісного та якісного аналізу результатів науково-педагогічного дослідження.

Поняття про особистість та основні фактори формування і розвитку. Виховання – визначальний чинник формування і розвитку особистості.

Основні етапи становлення і розвитку педагогічних наукових знань

Зародження педагогічних знань на ранніх етапах розвитку людської цивілізації. Народна педагогіка. Педагогічні погляди античних філософів про виховання та формування особистості.

Зародження вітчизняної педагогічної думки за часів Київської Русі. Українське шкільництво у XIV- XVII ст. Братські школи. Козацька педагогіка. Початкові, січові, парафіяльні школи. Колегіуми. Києво-Могилянська академія. Українська педагогічна думка епохи Відродження.

Освіта та педагогічна думка в Україні в XVIII-XIX ст. Педагогічні погляди Г.Сковороди. Педагогіка О.Духновича. Просвітницька діяльність і педагогічні ідеї видатних українських вчених, письменників і громадських діячів (Б.Грінченко, М.Грушевський, М.Драгоманов, І.Франко, М.Коцюбинський, Леся Українка,

Т.Лубенець). К.Ушинський – основоположник наукової педагогіки і реформи школи. Педагогічні ідеї М.Пирогова.

Освіта в Українській державі (1917-1919 рр.). Ідеї національної школи та рідномовного виховання С.Русової та І.Огієнка.

Характерні риси становлення радянської педагогіки. Педагогічна діяльність і погляди П.Блонського, С.Шацького, Г.Ващенко та їх вплив на розвиток української педагогіки. Педагогічна система А.Макаренка.

Педагогічна діяльність і літературно-педагогічна спадщина В.Сухомлинського. Розвиток українського шкільництва і освіти в період реформування у 90-ті рр. ХХ ст. Будівництво національної освіти в Україні на початку ХХІ ст.

Основи дидактичних знань

Поняття про дидактику як галузь педагогічних знань. Предмет, завдання та категорії дидактики (процес навчання, принципи навчання, зміст освіти, методи навчання, організаційні форми навчання та ін.).

Поняття про процес навчання як вид пізнавальної діяльності учнів та його ознаки. Основні функції навчання (освітня, розвивальна, виховна) та їх взаємозв'язок. Рушійні сили процесу навчання. Етапи оволодіння знаннями (сприймання, усвідомлення, осмислення, запам'ятовування та застосування знань і умінь у практичній діяльності).

Поняття про принципи навчання. Характеристика основних принципів навчання (виховний характер навчання, науковість, доступність, систематичність, послідовність, наочність, міцність знань, умінь і навичок, індивідуальний характер та ін.).

Поняття про зміст освіти як дидактичну категорію. Наукові основи визначення змісту освіти та шляхи його вдосконалення. Державні стандарти змісту освіти. Навчальні плани та принципи їх побудови. Навчальні програми, їх структура, принципи побудови, вимоги до складання. Навчальні підручники та посібники, їх різновиди, характеристика підручників та посібників для шкіл України.

Поняття про методи, прийоми, технології та засоби навчання. Класифікація методів навчання: методи організації і здійснення навчально-пізнавальної діяльності; методи стимулювання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності; методи контролю і самоконтролю в навчанні та ін.

Засоби навчання. Використання технічних засобів і комп'ютерної техніки в навчанні.

Форми організації навчального процесу, їх становлення і розвиток. Класно-урочна система. Лекційно-семінарська система. Характеристика основних форм організації навчального процесу (урок, екскурсія, домашні завдання, самостійна робота, додаткові заняття, факультативи, практикуми, семінари, лекції та ін.).

Урок як основна форма навчання в загальноосвітній школі, його функції, структура, типи. Нетрадиційні форми шкільного навчання. Особливості індивідуальної, парної, групової та колективної форм організації діяльності учнів.

Поняття про контроль як дидактичну категорію, його функції, види, форми проведення. Основні принципи контролю навчальної успішності учнів та вимоги до його організації. Критерії якості знань і навичок учнів. Особливості сучасного оцінювання навчальної успішності учнів.

Основи педагогічних знань з теорії та методики виховання

Сутність та ознаки процесу виховання, його специфіка, етапи та рушійні сили. Демократичний і гуманістичний характер виховання. Особистісно-орієнтовний підхід у вихованні. Основні принципи виховної роботи та їх характеристика (цілеспрямованість, зв'язок з життям; єдність свідомості і поведінки; виховання у праці і колективі тощо). Принципи національного виховання: народність, природовідповідність, демократизація, гуманізація, культуровідповідність, безперервність тощо.

Проблема мети виховання, особливості її реалізації на сучасному етапі. Мета національного виховання, її відповідність потребам і умовам сучасного етапу соціального розвитку Української держави. Державні документи та Концепція національного виховання. Всебічний розвиток особистості як соціальна мета виховання.

Зміст виховної роботи та його особливості в сучасній школі. Базова культура особистості: зміст і шляхи формування: виховання громадянської культури, виховання розумової культури, філософсько-світоглядна підготовка, виховання основ моральної культури, виховання екологічної культури, трудове виховання і профорієнтація, виховання естетичної культури, виховання фізичної культури тощо.

Поняття про методи, методичні прийоми, засоби виховання. Класифікація основних методів виховання: методи формування свідомості та усвідомлення суспільних цінностей; методи організації діяльності і формування досвіду суспільної поведінки; методи стимулювання поведінки і діяльності; методи педагогічної підтримки; методи контролю й аналізу ефективності виховного процесу. Вибір методів виховання.

Форми організації виховної роботи. Позаурочна та позашкільна виховна робота, її основні принципи, зміст, завдання. Характеристика масових, групових та індивідуальних форм позакласної роботи. Основні навчально-виховні позашкільні заклади та нові підходи до організації їхньої роботи. Форми і методи соціалізуючого впливу школи та позашкільних дитячих закладів. Дитячі та молодіжні організації та особливості їх взаємодії зі школою.

Колектив як форма виховання. Загальні поняття про дитячий колектив, його ознаки, структура та основні типи. Стадії розвитку колективу. Гармонія розвитку колективу та особистості.

Дитячі та юнацькі формальні та неформальні організації, їх завдання; напрямки діяльності. Система учнівського самоврядування.

Діяльність класного керівника, її основні напрями. Робота класного керівника як педагогічного наставника щодо формування учнівського колективу.

Сучасні проблеми сімейного виховання: підготовка дітей до школи, організація домашньої навчальної діяльності та раціонального режиму дня,

визначення системи вимог та виконання домашніх обов'язків дитини, педагогічне управління відпочинком та дозвіллям дітей. Правові основи сімейного виховання. Форми педагогічної взаємодії школи і сім'ї. Співробітництво учителів і батьків. Відповідальність батьків за виховання дитини.

Основи педагогічних знань із школознавства

Поняття про систему освіти, характеристика системи освіти в Україні на сучасному етапі її модернізації. Основні принципи системи освіти в Україні (гуманізм, доступність, неперервність та гнучкість, світський характер, єдність національних та загальнолюдських цінностей, інтеграція освіти з наукою та виробничою практикою, поєднання державного управління із громадським самоврядуванням). Види і типи освітніх установ.

Система управління освітою та її принципи: гласність, демократизм, поєднання колегіальності із персональною відповідальністю. Органи управління освітою та їх функції. Система внутрішньошкільного управління.

Методична робота та її роль у професійному зростанні освітянських кадрів та підвищенні якості навчального виховного процесу. Види і форми методичної роботи педагогічних працівників.

Поняття про педагогічну майстерність і професійну творчість освітянських кадрів та її структуру. Педагогічна діяльність та її особливості. Роль особистості учителя-вихователя, його педагогічної спрямованості, здібностей, професійно важливих якостей для продуктивної педагогічної діяльності. Педагогічне спілкування, його функції, стилі. Педагогічна техніка та її елементи. Роль вербальних та невербальних засобів педагогічної техніки у набутті творчості та майстерності виконання педагогічної дії.

3.2. ОРІЄНТОВНІ ПИТАННЯ ДО ДОДАТКОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ З ОСНОВ ПЕДАГОГІЧНИХ ЗНАНЬ

1. Поняття про предмет педагогіки. Місце педагогіки у системі наук.
2. Характеристика основних педагогічних понять і категорій.
3. Характеристика спостереження як метода науково-педагогічних досліджень.
4. Характеристика експерименту як методу науково-педагогічних досліджень.
5. Основні фактори формування і розвитку особистості.
6. Зародження педагогічних знань на ранніх етапах розвитку людської цивілізації.
7. Педагогічні погляди античних філософів про виховання та формування особистості.
8. Зародження вітчизняної педагогічної думки за часів Київської Русі.
9. Українська педагогічна думка епохи Відродження.
10. Освіта та педагогічна думка в Україні в XVIII-XIX ст.
11. Педагогічні погляди Г.Сковороди.
12. Просвітницька діяльність і педагогічні ідеї видатних українських вчених, письменників і громадських діячів (Б.Грінченко, М.Грушевський, М.Драгоманов, І.Франко, М.Коцюбинський, Леся Українка, Т.Лубенець).

13. К. Ушинський – основоположник наукової педагогіки і реформи школи.
14. Педагогічна система А. Макаренка.
15. Педагогічна діяльність і літературно-педагогічна спадщина В. Сухомлинського.
16. Поняття про дидактику як галузь педагогічних знань. Предмет, завдання та категорії дидактики.
17. Поняття про процес навчання як вид пізнавальної діяльності учнів та його ознаки.
18. Основні функції навчання.
19. Поняття про принципи навчання.
20. Поняття про зміст освіти як дидактичну категорію.
21. Поняття про методи, прийоми, технології та засоби навчання.
22. Класифікація методів навчання.
23. Засоби навчання. Використання технічних засобів і комп'ютерної техніки в навчанні.
24. Форми організації навчального процесу, їх становлення і розвиток.
25. Класно-урочна система.
26. Лекційно-семінарська система.
27. Характеристика основних форм організації навчального процесу.
28. Урок як основна форма навчання в загальноосвітній школі, його функції, структура, типи.
29. Нетрадиційні форми шкільного навчання.
30. Особливості індивідуальної, парної, групової та колективної форм організації діяльності учнів.
31. Поняття про контроль як дидактичну категорію, його функції, види, форми проведення.
32. Сутність та ознаки процесу виховання, його специфіка, етапи та рушійні сили.
33. Основні принципи виховної роботи та їх характеристика.
34. Принципи національного виховання: народність, природовідповідність, демократизація, гуманізація, культуровідповідність, безперервність тощо.
35. Проблема мети виховання, особливості її реалізації на сучасному етапі.
36. Державні документи та Концепція національного виховання.
37. Зміст виховної роботи та його особливості в сучасній школі.
38. Базова культура особистості: зміст і шляхи формування.
39. Поняття про методи, методичні прийоми, засоби виховання.
40. Класифікація основних методів виховання.
41. Форми організації виховної роботи.
42. Позаурочна та позашкільна виховна робота, її основні принципи, зміст, завдання.
43. Характеристика масових, групових та індивідуальних форм позакласної роботи.
44. Основні навчально-виховні позашкільні заклади та нові підходи до організації їхньої роботи.
45. Дитячі та молодіжні організації та особливості їх взаємодії зі школою.

46. Колектив як форма виховання. Загальні поняття про дитячий колектив, його ознаки, структура та основні типи.
47. Дитячі та юнацькі формальні та неформальні організації, їх завдання; напрямки діяльності.
48. Система учнівського самоврядування.
49. Діяльність класного керівника, її основні напрями.
50. Сучасні проблеми сімейного виховання.
51. Поняття про систему освіти, характеристика системи освіти в Україні на сучасному етапі її модернізації.
52. Види і типи освітніх установ.
53. Методична робота та її роль у професійному зростанні освітянських кадрів та підвищенні якості навчального виховного процесу.
54. Види і форми методичної роботи педагогічних працівників.
55. Поняття про педагогічну майстерність і професійну творчість освітянських кадрів та її структуру.
56. Педагогічна діяльність та її особливості.
57. Роль особистості учителя-вихователя, його педагогічної спрямованості, здібностей, професійно важливих якостей для продуктивної педагогічної діяльності.
58. Педагогічне спілкування, його функції, стилі.
59. Педагогічна техніка та її елементи.
60. Роль вербальних та невербальних засобів педагогічної техніки у набутті творчості та майстерності виконання педагогічної дії.

4. Для пільгових категорій осіб, яким надано право складати вступні випробування (особи, що потребують особливих умов складання випробувань) в НПУ імені М. П. Драгоманова за рішенням Приймальної комісії створюються особливі умови для проходження вступних випробувань.

5. СТРУКТУРА БІЛЕТУ ДОДАТКОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

**Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова
Навчально-науковий інститут неперервної освіти**

Освітньо-кваліфікаційний рівень: «Магістр»

Галузь знань: 01 Освіта/педагогіка

Спеціальність: 011 Освітні, педагогічні науки

Освітня програма: «Педагогічне дорадництво»

На базі ОКР: «Бакалавр», «Спеціаліст»

Додаткове вступне

випробування

Екзаменаційний білет № 1

1.

2.

3. *Розв'язати педагогічну ситуацію. Восьмикласник, на якого розкричався вчитель, сказав йому: «Прошу на менене кричати!». ПетроСидорович не зміг гідно відповісти, замість цього він остаточно вийшов із себе і почав ще більше кричати: «Ти ще не доріс, щоб указувати, як мені бути!Ти не маєш права мені так говорити!» – присікувався він до учня. Потім класний керівник на зборах вичитував учневі за його недисциплінованість.*

Чи посягнув учень на авторитет учителя? Як треба було повести себе вчителю, після того як він спалахнув, щоб не загострювати конфлікт?

Затверджено на засіданні Приймальної комісії НПУ ім. М. П. Драгоманова
Протокол №__ від «__» березня 2018р.

Голова фахової комісії

_____

Підпис

/ Сергієнко В.П./

Прізвище, ім'я, по-батькові

6. СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Болотін Ю. П. Лекції з історії педагогіки України / Ю. П. Болотін, М. М. Окса. – Мелітополь, 1996. – 254с.
2. Волкова Н. П. Педагогіка / Н. П. Волкова. – К.: Академія, 2001. – 576с.
3. Галузинський В. М. Педагогіка: теорія та історія : [навч. посібник] / В. М. Галузинський, М. Б. Євтух. – К.: Вища школа, 1995. – 237с..
4. Живодьор В. Ф. З історії національного шкільництва : [навчально-методичний посібник] / В. Ф. Живодьоров, А. А. Сбруєва, М. Ю. Рисіна. – К.: ІЗМН, 1998. – 144 с.
5. Загвязинский В. И. Педагогическое творчество учителя / В. И. Загвязинский. – М.: Педагогика, 1987. – 160с.
6. История педагогики. Часть 1. От зарождения воспитания в первобытном обществе до середины XVII в.: [учебное пособие для педагогических университетов] / [под ред. А. И. Пискунова]. – М.: ТЦ «Сфера», 1997. – 192с.
7. История педагогики. Часть 2. С XVII в. до середины XX в.: [учебное пособие для педагогических университетов] / [Под ред. А. И. Пискунова]. – М.: ТЦ «Сфера», 1997. – 304 с.
8. Історія педагогіки : [навчальний посібник] / [за ред. О. А. Дубасенюк, М. В. Левківського]. – Житомир : ЖДПУ, 1999. – 336с.
9. Кан-Калик В. А. Педагогическое творчество / В. А. Кан-Калик, Н. Д. Никандров. – М.: Педагогика, 1990. – 144с.
10. Карпенчук Г. Г. Теорія і методика виховання / Г. Г. Карпенчук. – К.: Вища школа, 1997. – 304с.
11. Ковальчук Л. Основи педагогічної майстерності : навчальний посібник / Л. Ковальчук. – Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2007. – 608с.
12. Коменский Я. А. Педагогическое наследие / Я. А. Коменский, Д. Локк, Ж. Ж. Руссо, Й. Г. Песталоцци. – М.: Педагогика, 1989. – 416с.

13. Константинов Н. А. История педагогики / Н. А. Константинов, Е. Н. Медінский, М. Ф. Шабаева. – М.: Просвещение, 1982. – 447с.
14. Кравець В. Історія класичної та зарубіжної педагогіки та шкільництва : [навчальний посібник для студентів педагогічних навчальних закладів]. – Тернопіль, 1996. – 436с.
15. Кузьмінський А.І. Педагогіка [Текст] : Підручник / А. І. Кузьмінський, В. Л. Омеляненко. – К. : Знання-Прес, 2003. – 160с.
16. Кучерявець В.Г. Основи педагогічної майстерності : Практикум / В.Г.Кучерявець. – Ніжин : НДПУ, 2002. – 55с.
17. Лозова В. Теоретичні основи виховання і навчання : [навчальний посібник] / В. Лозова, Г. Троцько. – [2-е вид.] – Харків : «ОВС», 2002. – 400с.
18. Любар О. О. Історія української педагогіки / О. О. Любар, М. Г. Стельмахович, Д. Т. Федоренко; [за ред. М.Г.Стельмаховича]. – К. : ІЗМН, 1998. – 356с.
19. Лузан П.Г. Історія педагогіки та освіти в Україні : [навчальний посібник] / П. Г. Лузан, О. В. Васюк. – [2-ге вид., доп. і перероб.]. – К. : ДАКККіМ, 2010. – 296с.
20. Межериков В.П. Введение в педагогическую профессию / В.П.Межериков, М.Н.Ермоленко. – М. : Пед. об-во России, 1999. – 288с.
21. Мельничук О. С. Історія педагогіки України / О С. Мельничук. — К. : Вища шк., 1998. – 436с.
22. Мешко О.І. Історія зарубіжної школи і педагогіки / О. І. Мешко, О. І. Янкович, Г. М. Мешко. – Тернопіль, 1997. – 81с.
23. Мільто Л.О. Педагогічний артистизм : методичні рекомендації / Л.О.Мільто. – К. : НПУ імені М.П.Драгоманова, 2007. – 30с.
24. Мойсеюк Н.Є. Педагогіка : [навчальний посібник] / Н. Є. Мойсеюк. – К. : Освіта, 1999. – 324с.
25. Пальчевський С. С. Педагогіка :[навч. посібник] / С. С. Пальчевський. – К. : Каравела, 2007. – 576с.
26. Педагогіка : [навчальний посібник] / В.М.Газузяк, М. І. Сметанський, В. І. Шахов. – Вінниця: РВВВАТ “Віноблдрукарня”. – 2001. – 200с.
27. Педагогика/[Подред.Ю.К.Бабанского].–М.:Педагогика,1989.–479с.
28. Педагогика / [Под ред. Харламова И.Ф]. – М. : Педагогика, 1990. – 327с.
29. Педагогика / [Под ред. П. И. Пидкасистого]. – М. : Педагогическое общество, 1998. – 640с.
30. Педагогіка / [За ред. Алексюк А.Н]. – К. : Вища школа, 1983.– 292 с.
31. Педагогіка / [За ред. Ярмаченка М.Д.] – К.: Вища школа, 1986. – 544с.
32. Педагогічна майстерність : Підручник / І.А.Зязюн, Л.В.Крамущенко, І.Ф.Кривонос та ін.; [За ред. І.А.Зязюна]. – [2-ге вид., допов. і переобл.]. – К. : Вища школа, 2004. – 422с.
33. Педагогічна професія і особистість учителя : методичні рекомендації / [Укл. Н.В. Гузій]. – К. : НПУ, 2000. – 19с.
34. Педагогічна творчість і майстерність : Хрестоматія / [Укл. Н.В.Гузій]. – К. : ІЗМН, 2000. – 168с.
35. Пискунов А.И. Хрестоматия по истории зарубежной педагогики / А. И.Пискунов. – М.: Просвещение, 1981. – 528с.

36. Подласый И. П. Педагогика : [учеб. для студентов вузов, обучающихся по направлениям подготовки и специальностям в области «Образование и педагогика»] : в 3 кн. / И. П. Подласый. – [2-е изд., испр. и доп.]. – М. : Гуманитар. изд. центр ВЛАДОС, 2007. – Кн. 2: Теория и технологии обучения. – 575 с. : ил.
37. Сидоренко В.Х. Теоретичні та технологічні основи професійно-педагогічного спілкування: методичні рекомендації / В.Х.Сидоренко. – К. : НПУ імені М.П.Драгоманова, 2007. – 50с.
38. Сисоева С.О. Основи педагогічної творчості : Підручник / С.О.Сисоева. – К.: Міленіум, 2006. – 346с.
39. Теслюк В.М. Основи педагогічної майстерності: навчальний посібник / В.М.Теслюк, П.Г.Лузан, Л.М.Шовкун. – К. : НААККіМ, 2010. – 244с.
40. Теоретичні основи професійно-педагогічної діяльності : методичні рекомендації / [Автор-укладач Н.В.Гузій]. – К. : НПУ, 2001. – 17с.
41. Технологічні основи професійно-педагогічної діяльності : методичні рекомендації / [Автор-укладач Н.В.Гузій]. – К. : НПУ, 2001. – 19с.
42. Учителю о педагогической технике / [Под ред. Л.И.Рувинского]. – М. : Педагогика, 1987. – 160с.
43. Фіцула М. М. Педагогіка. – К. : Академія. –2000.
44. Фіцула М. М. Вступ до педагогічної професії : [навч. посібник для студентів вищих педагогічних закладів освіти] / М. М. Фіцула. – [вид. 3-тє, перероб. і доп.]. – Тернопіль : Навчальна книга, 2009. – 168 с
45. Хуторской А. В. Современная дидактика : [учеб. пособие] / А. В. Хуторской. – [2-е изд., перераб.]. – М. : Высшая шк., 2007. – 639 с.